

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1940

VIII aastakäik

Toimetaja mag. agr. E. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 6

Juuni

Lippude õnnistamine.

Isamaa.

On inimesi, kes ütlevad, et nemad ei ole patrioodid, et nemad ei armasta isamaad. Ärgu vihatagu neid, vaid kahetsetagu. Sest niipalju on nende elu vaesem. Patriotism on isamaa armastus. Armastus pole sõnakõlks, vaid ülevaim tunne elus. Armastus pole mingi välispidine annetus, vaid see juurdub omaenese hinges. I s a m a a vastuarmastus on aga alati niisama suur kui armastus temale.

Ent seda juttu, kuigi ta on õige, võidakse kergesti nimetada romantiliseks. Hea küll! Patriot ei olda sugugi ainult tunnetega ega pidupaeval, vaid ka loogilise ja külma mõistusega. Isamaa — kas mõistame me selle sõna all siis ainult maapinda ja mulda, „millesse isaisad matnud oma kallist higi ja verd“? Ei, isamaa on palju enam: seal oleme me ise ja on meie omaksed, seal on meie rahvas oma lootuste ja rõõmudega, seal on meie mälestused ja seal on ka „igapäevased“ asjad — majandus, varad, tavad, töö. Seal on ka meie igäihe tulevik. Iseseisev maa — see on ju esmajoones suur, iseseisev organisatsioon, mis hõlmab kogu argipäeva ja kogu romantika. Meie kõik oleme selle organisatsiooni liikmed. Väljaspool seda tunneme me end varsti kodutuna ja ükski.

Hüljatud laps, kes tunneb enese kõrvalejäänuna ja võõrana isamaa suhtes — see peab küll olema õnnetu. Kahetsegem ja haletsegem teda!

Isamaa on suur ühiskodu ja ühistasu. Isamaa kaudu on inimene seotud maakera külge. Seda tunnevad kõige selgemini need, keda isamaa enesest heitnud, emigrandid ja põgenikud. Nemad ainult olelevad, eksisteerivad, nad ei suuda elada. Isamaa on enese väärtus- ja enesetunde aluseks ja mõõdupuuks. Mida rohkem anda isamaale, mida rohkem teha tema heaks, seda rohkem annab ta tagasi. Isamaa annab inimesele uhkust, julgust ja sihti.

Aga täielikult saavad isamaast osa ainult need, kes pole temalt armuande manguvad ega kätt sirutavad ootajad, kes ei tunne end palujatena ega kerjustena isamaa suurel piduväraval, vaid kes on oma tasu ise välja töötanud, isamaale ennast annud ja tema ehitamiseks tööd teinud täied inimesed. Kerjaja ei saa olla kunagi uhke ning manguja võib küll olla häbematu, mitte aga julge.

Isamaa annab inimese elule ülesande, sihi ja väärtuse. Kui võtta talt viimased, tähendab see, et talt on võetud kõik — kõik peale orja turuhinna. Sellepärast hoiab vaba inimene oma isamaad nagu oma elu ega anna seda käest.

Sulev Ränis.

Kui meie rahvas on sajandite ja aastatuhandete jooksul sellel maapinnal seisnud, siis see näitab, kui tugevasti on ta ühendatud oma isamaaga, oma mullaga.

Meie oleme uhked oma esivanematele, kes kõige raskematel aegadel ei lasknud pead norgu ja ei kaotanud usku oma minasse, oma rahvasse ja oma tulevikku. Nii nagu meie esiisad ja esiemad, nõnda tahame ka meie seista usus ja lootuses ja väljendada usku Eesti tulevikku ja Eesti õigusse — elada siin päikese all.

J. Uluots.

Võit kohustab.

Põhjamaa rahvastel on suvine pööripäev juba vanadel muinasaegadel olnud suureks pidupäevaks. Nii on ka meie esivanemad juba muistsel ajal pühitsenud suveharjapäeva kui suurt võidupüha: päikese, valguse, soojuse ja elu võitu talve surmava külma ja pimeduse üle.

Mäekinkudel süüdati tuled, et aidata omaltki poolt päikesel teha olematuks sedagi lühikest ööd, et ei oleks hetkekski pimedust. Laul ning nooruse uljas rõõm lõkkas leekidega võidu kõrgele.

Ka nüüd süttivad Võidupühal tuled üle kogu maa. Meie pühitseme nüüdki valguse võitu pimeduse üle, kuigi pisut teises mõttes, — mitte ainult loodusejõudude, vaid meie eneste võitluste, töö ja visaduse võitu.

Iutsemiseks aga ja muretuks pidutsemiseks ei ole kohane praegune karm aeg. Kaugemal loidavad hoopis teistsugused, hävitavad tuled ja kõmised ähvardav kõu halastamatult. Meie rahvas ja meie kodud on seni jäänud puutumatuks sellest. Seda tõsisemalt peame nüüd igaüks täitma oma kohustusi, seda innukalt peame ja tahame rakendada oma jõudu tööks. Võite ei saavutata ainult lahinguväljal; suuri ja ilusaid võite saavutatakse ka igapäevases loovas töös.

Kui nüüd, Võidupühal, vaatame tagasi sellele, mis olime võitnud ja loonud, siis veel enam peame sel päeval mõtlema sellest, mis on meil veel luua. Kui põllu-mees pühapäeva hommikul kõnnib oma põllul, siis ei tunne ta ainult rõõmu sellest, kui lopsakalt kasvab vili, vaid ta mõtted rändavad juba tulevikku, milliseid töid on vaja teha veel, kuidas muuta põldu veelgi viljakamaks.

Leidub neid, kes armastavad väga palju kõnelda ja ülistada, mis meie kõik oleme saavutanud ja ära teinud ning oleme jõudnud oma tulemustes juba üsna tipule. Meil, maainimeste hulgas, valitseb üldiselt aga see arvamus, et kui keegi enesest ja oma tööst liiga palju kõneleb ja kiidab, siis on see üsna kehv töömees. Terve ja teguvõimas inimene ei ela mälestustele ega minevikule, vaid töötab tuleviku heaks ja suunab sinna oma mõtted.

Terve ja teguvõimas rahvus võtab mineviku mälestuspäevilt jõudu uueks tööks, uuteks võitlusteks ja uuteks võitudeks. Ent joovastuda ainult mineviku saavutustest, puhkama jääda loorberitele, au otsida vaid möödunud võitudest — see teeb lõdvaks ja viib vastu langusele. Seda õpetab meile ajalugu igal sammul.

Oleme harjunud ütleva, et meie oleme töökamaid rahvaid üldse. See on ju tõsi. On tõsi aga ka see, et kui meie maatööline satub Taani, Saksasse või Soome, siis ei suuda ta alguses põllul ega niidul järele jõuda teistele, tunneb end aeglasena ja saamatuna. Meie taludes töötatakse küll pikad päevad läbi, aga töö intensiivsus ja kiirus jätavad palju soovida. Suudame ka sellel alal saavutada sama, mis teised ja isegi ületada neid, kui ainult harjume kasutama töö juures õigeid ja otstarbekohaseid võtteid, tööriistu ja masinaid.

Mitte nendega ei pea me end alati võrdlema, kes on meist madalamal tasemel, vaid hābenematult õppima nendelt, kes on mõnel alal meist ees.

Põhjamaa rahvad on sunnitud lakkamatult võitlema oma olemasolu eest. Meie karm loodus ei anna meile midagi kergelt ja vaevata, — mõnikord ta võtab meilt koguni hoolimatult meie töövilja, nagu möödunud talv võttis hoole ja armastusega istutatud viljapuid.

Aga see lakkamatu võitlus on karastanud meid sitkeks ja tugevaks.

Meie ei saa ega tohi anduda vaid elumugavuste ja mõnususte otsimisega. On küll üsna laialt levimas vaade, et elu ainsaks sihiks ja ideaaliks on mugava ära-elamise ja tööta mõnutsemise saavutamine. Need inimesed ei saa aga kunagi tunda loova töö rõõmu ja kordamineku suurt rahuldust. Neil ei saa olla mingit võidupüha, sest võit järgneb ikka ja ainult võitlusele, pingutusele ja ohvritele.

Väikerahva liikmeilt nõutakse rohkem kui teistelt. Siin ei saa loota suurele arvule, vaid iga üksik peab olema väärtuslik üksikus, peab täitma vāarikalt oma koha eluvõitluses, mis ei ole alati mitte kerge. Võib olla viimastest ongi tingitud see, et on esinenud hulgaliselt āralangemisi oma rahvusest ja pagemisi teiste, suurrahvuste ruppe. Tänapäev näitab aga, et ka suurrahvuste juures maksab iga

üksiku kohta sama nõue. Võidavad need, kelle hulgas ei ole reetureid ega ülejooksikuid.

Meie põllumehel on ees võita veel küllalt raskusi. Kuid need on talle palju kergemad kanda, kui tal on, kelle jaoks võidelda ja töötada, kui noor, kasvav põlv teda toetab, mõistab ja tema elutööd jatkab. Kus poeg astub isa kõrvale ja jatkab isa elutööd seal, kus see jäi pooleli.

Mineviku võidud on meile andnud vabaduse ja oma kodu. Vaikses austuses mõtleme neile, kes oma elu andsid selle eest. Meie peame seda vabadust vääriliselt sisustama. Muutma raskes võitluses saavutatud kodu tõeliseks koduks meile kõigile, millele jääme ustavaks mitte ainult pidupäeval süttivates sõnades, vaid argipäeva tegudes ja töös. Ainult nõnda kasvame vastu uutele võitudele.

A. Haavaniit.

Kogume kodumaa ravimtaimi.

Ravimtaimede kogumine ja tarvitamine on meil üks vanemaid alasid. Oli ju varem ja on praegugi veel maal „külatarku“, kes mõistsid õigel ajal kogutud taimedest või nende osadest valmistada mõjuvaid ravimeid. Vahepeal hüljati sellist „musta kunsti“, kuid viimasel ajal on arsti- ja rohuteadus tunnustanud ravimtaimede väärtust nii inimeste kui loomade ravimisel.

Väga paljud meie kodumaa taimedest on kõlvulised arstimite valmistamisel, kuid nende kogumisele on seni liialt vähe rõhku pandud ja seetõttu pidime isegi sellist kaupa, nagu kaselehed ja -pungad, sisse vedama, kummelitest jne. rääkimata. Igal aastal läheb meil välja kaunike summa välismailt toodavate ravimite eest, milliseid valmistatakse meil igal sammul esinevaist taimedest. Meie ei ole võimelised rahuldama mitte üksnes oma vajadust, vaid võiksime koguni suuremal arvul mitmeid ravimtaimi väljagi vedada, kui ainult leiduks rohkem korjajaid. Meie ravimtaimede kvaliteet on küllalt kõrge, et võistelda välismaa kaubaga.

Ravimtaimede kogumine annab eriti palju noortele, aga ka vanadele jõukohast, huvitavat ja tulutoovat tegevust. See tööpõld on erinev sellepöolest, et pole vaja erilist maad, selle harimist ega muid kasvatusmuresid, vaid sageli kasvavad vajalised taimed soos, heina- ja karjamaal põlatud umbrohuna, millest põllumees soovib vabanemist. Nii saavutame tihtigi selle töö juures kaks hüvet: hävitame umbrohtu ja teenime nii mõnegi krooni taskuraha.

Mida peab ravimtaimede koguja teadma?

Enne tegeliku töö juurde asumist peab koguja omale selgitama mõningaid küsimusi, millela võib hiljem rasked vigu teha ja loodetud tulust ilmagi jääda.

1. Koguja peab põhjalikult tundma korjatavaid ravimtaimi ja nende kogumisaegu. Viimaste kohta esitame allpool kogumisaaja kalendri, kuid taimede tundmaõppimist peab igaüks, kes neid veel ei tunne, sooritama ise. Paremateks abilisteks sellejuures on taimi hästitundvad vanemad inimesed. Noored võiksid selleks pöörduda oma õpetajate poole. — Raamatutest võiks nimetada:

1. Vilberg, G. — Eesti taimestik koolidele. Abiraamat taimede tundmaõppimiseks. Hind kr. 4.—
2. Vilbaste, G. — Taimede määraja koolile. Hind kr. 2.40.
3. Vilbaste, G. — Meie kodumaa taimi rahvakäsitluses I ja II anne, hind à kr. 2.—

Umbkaudsest taimede tundmaõppimisest ei piisa, kuna sageli ühte ja samasse botaanilisse perekonda kuuluvatest taimedest ainult üks liik on ravimtaimeks, kuna teine, temale väga sarnlev, selleks ei kõlba. Satuvad aga kogumisel viimast liiki taimed ravimtaimede hulka, siis on kaup rikutud ja seda ostukohtades vastu ei võeta. Seda pidagu iga algaja kindlasti meeles.

2. Korjamisel on vaja kinni pidada õigetest aegadest. Ainult õigel ajal korjatud taimel on arstimina täisväärtus.

Taimede maapealsete osade kogumist sooritatakse kuival, päikesepaistelisel päeval. — Märjalt kogutud taimed ei kuiva korralikult, lähevad mustaks või hallitama ja muutuvad kõlbmatuks.

3. Korjatise ei tohi sattuda võõraid taimi ega nende osi.

4. Korjata tuleb neid taimi või nende osi, mis on terved, s. o. vigastamata röövikulist ja haigustest.

5. Korjamisel peame vältima röövkorjamist, s. t. ei tohi teatavast kohast ära korjata kõiki ravitaimi, eriti kui on tegemist mõõdukalt või kohati esineva taimega. Maapealsete osade kogumisel ei kista taime mullast üles, vaid vajalikud osad lõigatakse kas kääridega, noaga või lambaraudadega. Juurte ja juurikate kogumisel jäetagu neist osa mulda alles. Puude ja põõsaste koort võttes, ei koorita neid paljaks, vaid nii, et nad võiksid edasi kasvada. Haruldasi taimi tuleb säilitada, neid mitte kogudes.

6. Võõralt maa-alalt korjamisel peame soetama selleks loa.

7. Korjatavaid õisi ja teisi õrnu taimeosi kogutakse korvidesse või vastavale riidest põhjaga raamile, mitte kotti, kus õrnad taimeosad läheksid kortsu, pudeneksid ja kopituksid.

Kuidas kuivatada ravimtaimi.

Kuivatamisele tuleb asuda otsekohe pärast korjamist. Selleks on sobiv varjulise tolmuvaba ja õhurohke koht, kuid mitte päikese käes. Päike ja samuti liigne kunstlik soojus muudavad ravimtaime loomulikku värvust, mida tuleb aga eriti arvestada. Soodsad kuivatusekohad on puhtad aialakad ja elumajapööningud, kus on tuuletõmbust. Sobimatud selleks on talli- ja laudapealsed, kus sõnniku lehk rikub arstimid. Ka viljakuivatis on sobiv ravimtaimede kuivatamiseks.

Juurikaid, juuri ja marju võib kuivatada viljakuivatises või ka ahju või pliidi läheduses, kusjuures soojus ei tohi tõusta üle 30—40 kraadi. Juurikad ja juured lõigatakse enne kuivatamist põigiti, vajaduse korral ka pikuti läbi, et nad ühtlaselt ja kiiremini kuivaksid. Eeskujuks võib apteegist võtta proovid.

Marjad ei tohi kuivatamisel puruneda ega kokku kleepuda, ka mitte kõrbed. Neid on kõige parem kuivatada plekk-katusega pööningutel.

Õied ja lehed laotatakse õhukese kihina kas sõelale või riidest, traadist või vittest põhjaga raamile, millega nad asetatakse varjulisse kohta tuuletõmbuse kätte.

Varred koos lehtede ja õitega seotakse kimpu ja asetatakse kuhugi varjulisse kohta nõõrile.

See mned erilist kuivatamist ei vaja, need laotatakse õhurohkesse kohta laiali ja hiljem puhastatakse sõelaga. Kuivatatud ravimtaimi tuleb hoida kuivas kohas kas kotti või kasti pakituna.

Aprillis ja mais korjatavaid ravimtaimi.

Eestikeelne nimetus.

Ladinakeelne nimetus.

1. Kalmusejuurikas	—	<i>Acorus calamus</i> L.
2. Männikasvud, kuni 2 sm pikad	—	<i>Pinus Silvestris</i> L.
3. Nurmenukujuurikas	—	<i>Primula officinalis</i> .
4. Paakspuukoor	—	<i>Rhamnus frangula</i> L.
5. Palderjanijuurikas	—	<i>Valeriana officinalis</i> L.

Mais—juunis.

1. Islandisammal	—	<i>Cetraria islandica</i> .
2. Kopsurohi	—	<i>Pulmonaria officinalis</i> L.
3. Kõrvenõgeselehed	—	<i>Urtica dioica</i> L.
4. Käoorvik	—	<i>Viola tricolor</i> L.
5. Leedripuukoor ja lehed	—	<i>Sambucus nigra</i> L.
6. Leesikalehed	—	<i>Arctostaphylos uva ursi</i> .
7. Lõhnakannikese lehed ja õied	—	<i>Viola odorata</i> L.
8. Maikellukaõied (kuivatamata)	—	<i>Convallaria majalis</i> L.
9. Metsmaasikalehed	—	<i>Fragaria vesca</i> L.

10. Nurmenukuõied	—	Primula officinalis L.
11. Nõmmeliivatee	—	Thymus serpyllum L.
12. Paiseleheõied ja lehed	—	Tussilago farfara L.
13. Põldosi	—	Equisetum arvense L.
14. Raudrohi-verihein	—	Achillea millefolium L.
15. Sinilill	—	Anemone hepatica L.
16. Tammekoor	—	Quercus pedunculata L.
17. Tedreмарандjuurikas	—	Potentilla vulgaris Neck.

Juunis ja juulis korjatavaid ravimtaimi.

1. Kaselehed	—	Betulae Spec. varia.
2. Kikkaputk	—	Archangelica officinalis Hoffm.
3. Koerapöörarohti	—	Hyoscyamus niger L.
4. Kummeliõisikud	—	Matricaria chamomilla L.
5. Leedripuuõied	—	Sambucus nigra L.
6. Maasapp	—	Erythraea centaurium Pers.
7. Metskassinaeri õied	—	Malva silvestris L.
8. Mõru vahulill	—	Polygala amarellum L.
9. Naistepuna ehk viinalilleõied	—	Hypericum perforatum L.
10. Nõmme-liivatee	—	Thymus serpyllum L.
11. Piimnõgeseõied	—	Lamium album L.
12. Pärnaõied	—	Tilia parvifolia L.
13. Raudrohuõied ehk veriheinaõied	—	Achillea millefolium L.
14. Reinvars ehk soolikarohti	—	Tanacetum vulgare L.
15. Rukkililleõied	—	Centaurea cyanus L.
16. Sookail	—	Ledum palustre.
17. Ubalehed	—	Menyanthes trifoliata L.
18. Verehurmarohti	—	Chelidonium majus.

Juulis ja augustis korjatavaid ravimtaimi.

1. Kirburohti	—	Polygonum persicaria L.
2. Koirohti	—	Artemisia absinthium L.
3. Käpa mugulad	—	Orchis mascula, O. militaris, O. ustulata
4. Mesikas, kollane	—	Melilotus officinalis Desr.
5. Mustikad	—	Vaccinium myrtillus L.
6. Mõruhein ehk mõrukirburohti	—	Polygonum hydropiper L.
7. Näär	—	Pimpinella saxifraga ja P. magna.
8. Reinvarre ehk soolikarohuõied	—	Tanacetum vulgare L.
9. Süstiklehine teeleht	—	Plantago lanceolata L.
10. Vaarikad (vabarnad)	—	Rubus idaeus L.
11. Üheksaväigeseõied	—	Verbascum thapsus.

Ülaltoodud korjamiskalendri tähtaegu ei saa võtta absoluutselt täpsetena, kuna ju taimede arenemine suuresti oleneb ilmastikuoludest, maapinnast ja teistest kasvutingimustest. Üldiselt tuleb korjamisel silmas pidada järgmisi nõudeid:

1. Õied korjatakse noortena varsti pärast nende puhkemist. Vanemate õite ravimõju on nõrgem, ka pudenevad nad kergesti.

2. Lehed korjatakse taimede õitsemise ajal või enne õite puhkemist, mil nad on täiesti välja arenenud. Vanu lehti mitte korjata!

3. Marjad korjatakse valminult.

4. Kogu taim korjatakse esimeste õite puhkemisel.

5. Koort võetakse kevadel, mil koor on lahti.

6. Kasvud ja pungad kevadel, enne puhkemist.

7. Juurikaid ja juuri korjatakse kas sügisel, mil taim on täiesti arenenud ja juba närtsimas või siis varakevadel, enne noorte lehtede tärkamist. Juured ja juurikad puhastatakse hoolsasti mullast ja muust kõntsast ning pestakse jaheda veega. Selleks võib neid sõelaga asetada jooksvasse vette kas jões või ojas. Juuri ja juurikaid on otstarbekohane puhastada kõva harjaga.

Üks elu.

Aastaaegade võlud.

A g u R i a.

Ei ole midagi meeltülendavamalt maalapse elus, kui aastaaegade võlud. Aegade vahetusel näeb uus maailmakodanik oma silmaga aastast aastasse seda pealt, kuidas sügisel loodus aeglaselt surmale suigub ja talveunne tardub, kuidas ta kevadel uuesti ärkab ja elu igale poole pillavalt puistab. Tema vaimusilma ees kujunevad suurepärased elupildid, mis on loomutruud ja võltsimatud nagu loodus ise, mille rüpes ta kasvab. Halastamatu võitlus elusolevuste vahel olemasolu eest, tugevamate üleelamine, looduse äärmine pillavus elu edasiandmisel otstarbekohasemate väljavaliku sihiga — need on haaravamad momendid selles suures loomingus. Mõtleva lapse vaimusilmas äratavad nad uuriva ja armastava mõistuse tegevust paremini, kui kõige viimistletud õppetund moodsas linnakoolis.

Iga aastaaeg sisaldab lapsele oma iseäralisi võluseid ega sarnale sel-lepoolest teisele. Nii lasin ma talve teisel poolel liugu kõrgelt mäelt alla orgu, kaevasin lumehangedesse võimsaid tunneleid ja koopaids, mis näisid olevat nagu suhkru-lossid: Seal oli hea olla tuulevarjus.

Õues sirtsus alatasa teri otsides varblane: sslip-sslip-sslip-sslip! Neid kogunes vahel hulka seaküna ümber, kus nad oma kergemeelse hüplemise ja vahetpidamata lobisemise saatel pidasid söömaaega. Isa neid heal meelel ei sallinud, kuna nad suvel nisupõllul palju kurja tegid. Nii võttis ta mõnikord püssi ja saatis peente haavlite laengu nende keskele. Siis jäi neid maha palju. Kuid ei kestnud kaua aega, kui ellujäänud seltskonna osa haohunnikust välja puges ja röömsatujuliselt oma poolelijäänud söömaaega jatkas, nagu ei oleks midagi erakordset juhtunud. Sellel linnul on nälg tugevam kui eluinstinkt. Pealegi näikse ta olevat suur fatalist.

Veel külastas meie õuet talvel harakas, enamasti küll külaliste tuleku või mõne looma tapmise puhul. Tal näikse haruldaselt hea nägemine olevat, sest harilikult elab ta sügavas metsas ega tule inimeste juure. Aiasteibas närviliselt oma pikka saba vibutades, sähvab ta teises aiasteibas vahtivale varesele: „siit-samast-saba-juurest! siit-samast-saba-juurest!“ Vares kohendab oma halli-musta ülikonda, sirutab pea ettepoole ja vastab aeglaselt oma madala kurguhäälega: „Pooleks! Pooleks!“ Nii vaidlevad nad aiasteibas saagijagamise viisi üle, kuni liha ära aita viiakse.

Eriti huviküllane oli kevad, kuna siis meie aeda ja koplisse tagasi tulid mulluaasta laululinnud. Neid oli palju ja mitut seltsi. Nende toredatele viisidele püüdsin ma inimliku sisu leida, mis mul vanemate inimeste kaasabil osalt ka korda läks.

Mu talvised õuekaaslased, varblased, kogunesid nüüd suuremates hulkades toomingasse, enamasti õhtul enne päikese loojangut ja sirtsusid siis läbisegamini oma „ssilip-ssilip“ laulu, mille üldine tulemus oli ainult kära.

Esimeste laululindudena hakkasid rasvatihased häälitsema, kes talvel olid üsna vait. Nad on oma loomu poolest suured individualistid ega armasta koos laulda ega toitu otsida. Kevadel aga ärkab neis sugu edasiandmise tung. Tihase emand hüüab siis puuladvas igatseval häälel nagu vaske viilides: „Priidik! Priidik!“ lõpmatus reas. Seal vastab talle teiselt puult isa oma madala-maheda häälega: „Piiga! Piiga!“ samuti pikas reas. Kui kumbki oma maitsele vastava kevadkaaslase on leidnud, siis jäävad nad päriselt vait ja hakkavad suure hoolega pesa ehitama mõnes puu õõnsuses või kuldnoka mahajäetud pesas. Suvel enne päikest võib tihti kuulda nende ühetoonilist ja tasast viili-laulu.

Hoopis viisirikkama ja temperamentsema lauluga esinesid tihaste järele meie aia kõrgeima puu — jalaka ladvas kuldnokad, kes hommikul vara ja õhtul hilja lasevad kuulda oma vilelaulu, mis on õieti popurrii kõigi teiste laulumeistrite motiividest. Nii kaagutab ta kanana, laksutab ööbikuna, vilistab pihuna, kraaksub vihmaviuna jne. Kuid ka tundmatuid viise on tema pikas laulus. Need on ta nähtavasti kaasa toonud kaugele lõunamaalt, kuhu ta talvitama lendab.

Lumest vabanenud põlluküngaste kohal kõrgel taeva laotuses, päikese tõusu suus sillerdab üksik lõoke oma pikka ja imelist lauluviit: „Tsiisi-tsiisi tsirgukene, lõõri-lõõri lõokene, kuş minu kulla pesakene? Minu pesa pedajan, kuiva kuuse oksa peal. Kuhu jäi see kuusk! Vanamees raius maha. Kuhu jäi see vanamees? Vanamees suri ära! Kuhu tema maeti? Pika peenra otsa alla. Mis sinna peale kasvas? Peale kasvas koeraputk. Kuhu jäi see koeraputk? Vikat niitis maha. Kuhu jäi see vikat? Kivi lõi ta katki. Kuhu jäi see kivi? Kivi veeres merre. Kuhu jäi see meri? Must härg jõi ära. Kuhu must härg jäi? Must härg läks lauta. Kuhu jäi siis laut?? Laut põles maha. Kuhu jäi siis laudatuhk? Must kana sabitses ta laiali. Kuhu jäi see kana? Kull viis ta ära. Millega talle järele minna? Kullasete konksudega, hõbedasteõngedega, vasisete vangerdega, tulisete tungaldega.“

Lõpetades oma pika laulu, laskub ta kivina püstloodis alla kesapõlule ja vaikib.

Varsti peale lõokest ilmub meie aeda paljude teiste laululindude seltsis vint. Ta laulab kauem kui teised. Tema lauluviis on väga meeldiv, kuid lühike.

Aiateibas lehvitab tiibadega uhke pääsuke ja lausub nõnda: „Võtsin sulase, võtsin näitsiku. Tegin särgi, tegin kasuka. Panin ahju otsa peale. Haarasin harki, võtsin vikla — kukkus tulle: tsärrr.“ Ta lendab minema ja hüüab lennult õues lonkivale kassile: „Kõtt eest! Kõtt eest!“

Muidugi õppisin ma tundma veel paljude lindude ja neljajalgsete häälituste tähendusi.

Suvel veetsin ma suurema osa aega koplis ja jõe ääres ning tulin vahel kodu ainult sööma. Seal oli nii palju tegevusvõimalusi küll sa-

Koidule vastu.

Võilille kuldne nupp
On avali päikese poole
Ja kanakoole
Ning kullerkupp
Joob ahnelt ja suuri sõõmu
Valguse rõõmu

Päikene äratab
Mullast elu ja vilja
Maa ilma vara ja hilja
Kullaga säratab.
Rukis kasvatab pääd.
Toitvat ja hääd.

Ainult südaöö tund
Koidu ja eha vahel
Kui lühike ahel,
Mil polegi und.
Valguse võidupidu
Peab iga idu.

Inimsilmil vaid kae,
Südameis verimust öö:
Mõrvast saand töö, —
Sellest kuula ja loe...
Noorust, kel jõudu ja hoogu
Variseb loogu.

Vaatlen: nukker ja must
Õunapuu külma võet.
Kas kõik senised tõed
Surmand hävituslust?
Kas kõik inimlik vajub
Vihas ja rajus?

Kas külvi ja kündi
Enam siis vaja pole?
Ootab vaid sõjatont kole
Uue elu sündi?
Millega suudetaks astu
Homsele vastu?

Aga rajus ja öös
See, mis arvatud halliks
Kahevõrra saab kalliks
Mures, ohus ja töös:
Kodu siin põhja kaarel,
Pärandet aare.

Valgus võidupidu
Peab siin jaaniöö kullas,
Soojas sigivas mullas
Seemnest saab idu.
Siin tahame edasi astu
Koidule vastu.

AUNE LOHURI.

viga, veega, kaladega, vähkidega ja konnadega. Ema talitas kodus. Vahel pani ta mind vähema venna juurde tuppa, kes elas veel hällis. Et toast pääseda, äratasin kõva kiigutamisega lapse, kes une pealt ärgates pistis kõvasti kisendama. Nüüd kutsusin ema last vaigistama. Selle aja sees kadusin ise toast ja ka kuulmise ning nägemise piirkonnast. Igasugused seiklused olid siin tere-tulnud.

Nii oli see kord suve algul. Kevadised veed polnud veel kadunud suurematest lompidest. Lauda taga asus suur saviauk, ääreni täis vett. Läksin siis sinna kanti jalutama. Võtsin kaasa ka suure karjakrantsi. Kõitsin ta nõöri pidi oma kuue nõöbiaugu külge, et ta omavoliliselt ei saaks jalga lasta. Lompi nähes tekkis mul mõte koera suplema viia. Kuid loom sellest lõbust ei hoolinud ja hüppas üle lombi, mind enese järele vette tõmmates. Kartes nähtavasti vett, püüdis ta lombist eemalduda ja tiris sedaviisi minugi teisipoole kaldale veest välja. Nii sain rikkamaks ühe kogemuse võrra — kes teisele auku kaevab, see ise sinna sisse langeb.

Jaanipäeva ümber, kui talus kesapõllule sõnnikut veetakse, juhtus minuga kord raske õnnetus. Sõnnikuvedu meeldis mulle rohkete sõidu-võimaluste tõttu. Selleks keerati üks külgredel vankri põhilauale ja sõit läks põrinal kodupoole. Nõndaviisi vankripäral istudes libises mu jalg tähelepanematult vankri rummu ja selle kohal oleva porilaua vahele, millel õnnetuseks veel suur roostes sepanael oli sees. Rummu edasikerides puuris nael mu säärelihasse. Hüüdmise peale jäi hobune kohe seisma ja suurem õnnetus jäi seetõttu tulemata. Kuid säärehaav ähvardas veremürgitusega ja mul tuli mitmel korral arsti külastada, enne kui jalale võisin toetama hakata. Nii oli üks ilus suvi jälle mokas.

Sarnaseid õnnetusi juhtus igal suvel, igakord muidugi hoopis ise- viisi, nii et kunagi eelmissi kogemusi ei saanud kasutada.

Kui tuli sügis, siis valmisid aias marjad, õunad ja juurviljad. Need mulle maitseksid väga. Kuid kunagi ei saanud ma neist isu täis. Ja neid oli saada ainult lühikest aega.

Ka sügisel juhtusid mul mõned õnnetused, olgugi hoopis harvemini kui suvel. Korra õues olles läksin ma hobusele liiga lähedale. Aeg oli külm ja mul oli peas paksrätik, lõua alt kõvasti kinni köidetud. Hobune haaras hammastega minu peast ja viskas kõrges kaares eemale maha. Viga ei mäleta saanud olevat, kuid ehmatus ja üllatus oli suur, sest nii kenast loomast ei võinud ma arvatagi, et ta nii halvasti võib käituda.

Järjekordne sündmus leidis aset talu õues ühel rahulikul sügispüha- päeva hommikul, kui isa-ema olid sõitnud kirikusse ja mina kodus jälle vabadust kasutasin. Parajasti jalutas porises karjaõues suur emis hulga väikeste vilgaste põrsastega. Tahtsin tingimata üht neist sülle võtta. Kuid ta tõstis kohutavat hädakisa ja vana emis tõukas mu ühes põrsaga pikali porri, ise kurjasti rõhkides ja porise kärsaga mul üle näo nühki- des. Põrsas jooksis minema ja emis jättis ka minu rahule. Viga ei olnud ta mulle teinud.

Ei või ütelda, et talvised ajad, kus ma suurelt osalt toas viibisin, oleksid päris sündmusvaesed olnud. Suuremaks takistuseks oli siis küll see asjaolu, et talvel vanematest inimestest ka ikka mõni toas viibis. Vahel leidis siiski võimalust mõnda üritust omal käel ette võtta.

Nii juhtus midagi ootamatut ühel talvehommikul, kui ma üksi astu- sin karjakööki, kus müüri sees podises suur 10-pangeline söömapada ja selle kohal lae all õrrel kudrutas kena tuvide paar. Arvasin paraja sil- mapilgu olevat saanud neid sealt kinni püüdma hakata. Ronisin siis ruttu pajamüürile ja enesele tähelepanemata astusin paja kaanele, mis silmapilk end serviti keeras ja mina osutusin põlvedest saadik keevas pajas. Samal hetkel astus ema väljast kööki, haaras mu pajast ja pistis samas asuvasse külmavee toobrisse. Et ma kõvasti olin rietatud, ei olnud kuum vesi veel nahani tunginud ja mulle sai säästetud võimalus veel edaspidigi oma elukardetavaid toiminguid jätkata.

Teinekord, ühel harilikul talvepühapäeva hommikul, kui talus kee- detakse perele hommikueineks ka kohvi, juhtus minuga järgmine arusaamatu lugu. Tупpa suure söögilaua otsale toodi aurav kohvimasin, mis keedes ülevalt auru välja ajas. Kasutasin siis üksioleku silmapilku, et

selle imeliku ja huvitava masinaga lähemalt tutvust teha. Ronisin viivitamata tabureti otsa ja püüdsin masina kaant üles tõsta, et näha saada, kust see aur tuleb või kuidas ta seal tekkitab. Samal ajal kukkusin taburetiga ümber, susisev kohvimasin süles. Üle minu pea voolas põrandale ta põletav ja aurutekitav must sisu, kuid imekombel jäi mu nägu temast puutumata. Mulle näis, et see masin mind ühes taburetiga ümber tõukas ja seletasin tupparruttajaile: tsäimasin tuli selga!

Nii möödusid mul talv, kevad, suvi ja sügis pikas aastate reas, kuni teised huvid ja teistsugused toimetused päevakorrale kerkisid. Kevadeti külastasid mind veel mõned lastehaigused, kuna siis oli külmetamise hädaoht kõige suurem. Õnnetusist ja haigusist vabal ajal tegutsesin ma õues, aias, koplis, metsas ja jõe ääres väga mitmesugustel aladel. Nii kasvasin hiiri, vareseid, jäneseid, kalu. Külvasin moone, ube ja lihtsalt umbrohtu. Need ettevõtted ei annud mulle küll mingit ainelist tulu, kuid seda ma ei taotlenudki. Teadmiste uudishimu rahuldamiseks pakusid nad siiski küllalt. Ainult oakasvatus osutus ka majanduslikult tasuvaks. Nimelt viis kord isa mõne mati minu kasvatatud ja puhastatud ube linna ja tõi mulle sealt aabitsa ning muud tarvilikku. Aabitsa üle ei olnud mul põhjust eriti rõõmustada, kuna see asi tublisti piinama hakkas mu varase lapsepõlve vabadust.

Võrreldes hiljem teiste laste kasvamisest omaga, tundub mulle, et mu isakodus oli mulle kindlustatud võrdlemisi avar tegevusvabadus, iseseisvus ja isetegevus, millest kahtlemata tuleneb mu suur vabaduse ja iseseisvuse armastus mu hilisemas eas.

Teiseks, hilisemate võrdluste järelduel saadud kogemuseks on see, et mu kasvades isakodus jäid mulle tundmatuks kadeduse ja kurjuse tunded vendadega suhtlemises. Meie vahekord oli usalduslik. Usaldus tekkis muidugi sellest, et meie kunagi üksteisele liiga ei teinud ega oma lubadusi ei unustanud ega murdnud. Sellaseks ülespidamiseks ei olnud mingisugust teadust, vaid vanemate eeskuju oli niisugune, mida meie jäljendasime teaduseta.

Ei olnud ju vendadest mulle mu varajases lapsepõlves mänguseltsilisi. Üks oli 10 aastat minust vanem, teine 4 aastat minust noorem. Tegelikult tuli välja nii, et igauks meist kasvas omaette ilma omavanuste kaaslasteta. Algades mu 7-dast eluaastast, hakkas noorem vend osa võtma mu toimingust. Ta suhtus minusse suure usaldusega. Nii ei söönud ta paljuid toite ega joonud rõõska piima, enne kui mina olin neid maitse-
nud, kas nad on head. Juhtus vahel nimelt seda, et piimale vett juurde lisati, mida laps ei tahtnud. Et protestimises kindlam olla, lasi ta mul piima järele proovida. Mina muidugi seda usaldust kurjasti ei tarvitanud, vaid rahuldusin täitsa sellega, et maitstes sain ka ise mõne maitsevama suutäie, mida mulle kui suuremale ei oleks muidu enam antud.

Kui mu noorem vend juba 5 aastaseks sai, hakkasime omavahel kokkuleppeid sõlmima teatavate vahekordade kohta. Mina olin hommikuti väga unine ja ta lasi mul vahel kauem magada, ajades minu eest seadlambad karjamaale. Kui ta seda oli lubanud, siis seda ta ilmtingimata ka tegi. Ja mis oli selle eest tasuks tingitud, selle ta kahtlemata ka sai.

Ma ei mäleta, et meil oleks kunagi mõni tüli, kakelus või muidu arusaamatus olnud. Ka ei soodustanud vanemad laste üksteise peale kaebamist. Enamasti jäeti asjad osaliste lahendada, kui kaebaja just keretäit ei saanud. Omavaheliste konfliktide puudumist vendadega mu varajases lapsepõlves tuleb peamiselt küll mu noorema venna erakordselt lepliku ja kohanemisvõimelise loomu arvele panna.

Nõndaviisi samm-sammult, enese ümber vahetpidamata tähelepanekuid tehes, omal käel kõike järele proovides, omandasin ma esimesi teadmisi selle maailma keerulistest asjadest, kuni kerkisid esile suuremad kohustused ja viisid mind eemale mu armsaks saanud kodusest ümbrusest hoopis teistele, ennetundmatuile radadele.

Rohkem pudelhoidiseid.

Käesoleval aastal on kahekordistunud tarve pudelhoidiste järele. Viljapuude külmumise tagajärjel ähvardab meie tavaline hoidiste kogu hoopis kokku kuivada. Et aga pere korralikult toitlustamisel perenaine hoidisteta toime ei tule, peab ta püüdma teisel teel seda tühikut täita. Üheks selliseks võtteks on pudelhoidiste arvu tunduv suurendamine, mida õigustab ka erakordselt kallis lisanormi suhkrut. Pudelhoidiste valmistamisel ei piisa ainult aiamarjadest, vaid selleks kasutatagu ka ohtralt metsamarju ja rabarberit.

Et pudelhoidised hästi säiluksid — peetagu nende valmistamisel silmas järgmisi nõudeid:

1. **Pudelid pestagu enne tarvitamist hoolega puhtaks.** Pesemiseks kasutatagu tuhalehelist (ka pesusoodat). Pesemist hõlbustab tunduvalt pudelihari (maksab vaid paarikümne sendi ümber), millega kerge pudelipõhjas ja seintel leiduvaid mustusekübeid eemaldada. Pesemise järele loputatagu pudelid paaril korral keeva veega ja lastagu nad kuivaks nõrguda. Nõrgumiseks asetatagu nad suuremasse kasti kummuli, mille põhja on pandud puhas köögirätik, et pudelikaelad uuesti ei määrduks.

2. **Pudeli sulgemiseks kasutatagu** vaid uusi korke, kuna vanad korgid on rabadad ja auklikud ning lasevad õhku läbi. Korke ärgu keedetagu tarvitamise eel (keetmisel korgid muutuvad rabadaks), vaid leotatagu kuumas vees, kuni nad muutuvad paenduvaks ja pehmeks. Korkimist hõlbustab tunduvalt

korgipress, mis on hinnalt kõigile kättesaadav.

Sulgemiseks võib kasutada ka kummikapsleid, mida hoitakse tarvitamiseni kuivalt, tarvitamise eel aga kuumas vees hoolikalt pestakse. Tuleb silmas pidada, et keev vesi muudab kummi kapslid rabadaks ja kergesti rebenevaks.

Pudelite sulgemiseks võib kasutada ka paksemat tsellofaani, mis seotakse pudelile kahekordsest. Enne pudelile asetamist niisutatakse tsellofaan, tõmmatakse pudelisuule pinguli ja seotakse niidiga tugevasti kinni. Tsellofaani ja kummikapslitega seotakse pudelid kohe peale kuumendamist (s. t. kuumalt), et jahtumisel kokkutõmbuv õhk kisuks tsellofaani või kummikapsli pudelisuhu sissepoole õnsaks. Väljaspoole kummunud kapsel näitab, et hoidis on hakanud käärima, mil puhul tuleb ta kiires korras ära tarvitada, sest pikemaajaline käärimine muudab ta tarvitamiskõlbmatuks.

Korgiga suletud pudelid suletagu enne kuumutamist. Et kork välja ei keeks, siduda kork pudelile apteegi silmusega. Isiklikult olen sulgenud pudelid korkidega ka pärast kuumendamist. Hoidised on säilunud väga hästi. Korgitud pudelid lakitagu pudelilakiga. Lakk sulatatakse plekk-karbis üles, kuhu kastetakse, pudelit kummuli hoides, korkosa pudelikaelaga. Lakist väljatulevad õhumullikesed vajutatagu hoolega kinni. Pudeleid lakitagu jahtunult.

3. **Hoidisteks kasutatud marjad või rabarber olgu värske, paraja küpsusega ja puhtad.** Selleks puhastatakse marjad õie- ja varrerootsudest, asetatakse sõelale ja valatakse puhta veega üle. Pesemise järele nõrjutatakse neid sõelal või puhtal rätikul kuivaks. Rabarberivarred kooritakse enne tükeldamist.

4. **Keetmisel mähitagu pudelid aja-lehtedesse või heintesse, et takistada lõhkemist.** Ka kuumendamisveest või kuumast ahjust väljavõtmisel oldagu ettevaatlik, kuna järsul temperatuuri vaheldumisel lõhkevad pudelid kergesti. Seepärast kaetagu neid väljavõtmisel rätikuga, mis takistab jaheda õhu ligipääsu kuumale pudelile.

5. **Peale sulgemist varustatagu pudelid etiketiga,** kuhu märgitud hoidise liik ja valmistamisaeg. Etikett on eriti vajalik tumedate pudelite kasutamisel.

Hoidiste valmistamine.

Esijärjekorras tuleks rutata rabarberi asetamisega pudelitesse, kuna rabarber suvekuudel muutub puiseks ja kaotab oma mahlasuse. Pestud rabarberivarred kooritakse, lõigatakse piki vart pooleks või neljaks ja siis lühikesteks tükkideks. Tükid asetatakse puhastesse, kuivadesse pudelitesse, pudelit aegajalt raputades ja vastu lauda koputades, et rabarber kokku vajuks. Pudelid täidetakse poole kaelani, korgitakse, korgid seotakse ja pudelid asetakse peale leiva küpsetamist 3—4 tunniks kuuma ahju. Ka võib selliselt täidetud pudeleid kuumutada suuremas keedunõus, kus vesi ulatuks pudeli kaelani. Kuumutamisel jätkub 75—80°

C soojusest 15—20 minuti vältel. Termomeetri puudumisel hoiaime pudelid vaevalt keemahakkamise kuumuses 10—15 minutit. Pudelid suletagu kuumalt. Veel võib rabarbereid kuumutada veega ülevalatult, kusjuures tarvita- takse muidugi ka ühes vedelikuga.

Rabarberi säilitamist pudelis võib teostada ka toorelt, s. t. kuumutamata, kas kuumalt või veega ülevalatult. Toorelt säilitamisel olgu marjad ja pudelid piinlikult puhtad ja hoiuruumid jahedad ning puhtad.

Ka **karusmarjade** säilitamisel võib kasutada samu võtteid. Karusmarjad korjatakse, kui nad on küll täiskasvanud kuid alles kõvad. Küpsed karusmarjad pudelhoidistena jäävad vintseks. Ka tuleb karusmarjadel enne pudelisse asetamist ja pesemist eemaldada õie- ja varreosad. Karusmarju võib säilitada ka kuuma veega üle valatult, mille järele pudelid kohe s- letakse.

Mustikate tarvitamisel pudelhoidis- tena kasutatagu vaid täiesti küpseid marju. Peale puhastamist keedetakse mustikad vähese veega ja hoolega segatult katki 10—15 minuti jooksul. Segu täidetakse kuumalt soojendatud pudelitesse, korgitakse ja lakitakse.

Ilusaid, terveid ja küpseid marju võib ka veega ülevalatult pudelis säili- tada. Nimetatud viisi võib kasutada toorelt ja kuumendatult. Toorelt säili- tamine õnnestub vaid heade valmista- misviiside ja hoiutingimuste juures.

Toorelt katkitambitult võib säilitada pudelis ka **pohli**, mille valmistamisaeg aga alles kaugel.

Aina Valgre.

Kasutagem teeks kodumaa taimi.

Praeguste erakorraliste olude tõttu on väljast toodud tarbeainete sissevedu raskendatud. Sellepärast on loomulik, et sisse veetakse eeskätt neid tarbe- aineid, milliseid meil ei ole ega milleta meie toime ei tule. Kõiki neid artikleid, mida võime ise valmistada või kasva- tada — sisse ei veeta. Üheks impordita- vavaks aineks oli meil tee — tavaliselt hiina tee nime all tuntav. Viimasel ajal on aga tee sissevedu raskendatud. Kuna aga meil kodumaal kasvab kül-

luses mitmesuguseid taimi, millest väga maitsevat teed saab — võib n. n. hiinateed väga hästi asendada kodu- maa taimedest valmistatud teega. Pea- legi on kodumaa tee hoopis tervisli- kum, ega sisalda hiina tees leiduvat mürkainet teieni, mis alalisel tarvita- misel organismile kahjustavalt mõjub. Nii jääb perenaiste hooleks varus- tada õigeaegselt toidukapi mitmet liiki kodumaa teega, et oleks võimalik maitse vaheldus.

Kodumaateedest võiks koguda maa-sika õisi ja marju, pohla õisi ja lehti, valgeristikku õisi, pihlaka õisi, liivateed, vaarika marju ja varsi, mustasõstra marju ja varsi, kibuvitsa õisi, piparmünti, arnikat, köömnepõõli. Peale nimetatute kasutatakse veel üksikuid taimi arstirohuna, näit. pärnaõieteed, raudrohu õite teed, kummeli teed, kibuvitsa marju ja kaseurva teed, jne.

Teeks korjatakse noori õisi ja lehti, eemaldades need varrest ja lastes tuule ja päikese käes närbuda. Selle järele asetatakse tee pliidile või ahju. Ei ole soovitatav teed kuivatada liiga kuumas temperatuuris, kuna siis kõrbeb tee liialt ja kaotab oma loomulikust aroomist.

Teeks kasutatavaid marju kuivatatakse alul madalama temperatuuri või õhu käes, et nad pisut närbuksid. Vastasel korral lõhkevad marjad. Marju ei tohi kuivatada „tuhkkuivaks“ s. t. kuni nad rabedalt tükkideks purune-

vad. Marjad on siis parajalt kuivad, kui neist pigistadas mahla ei imbu.

Kuiiv tee asetatakse kindla kaanega klaas- ehk plekist purkidesse, et nad ei kaotaks oma head maitset ega aroomi. Purgid varustame nimedega ja hoiaime kuivas kohas alal. Kodumaa teesid võib kasutada ka segatult. Näiteks sobivad vaarika varred ja mustasõstra marjad, köömnepõõli ja mustasõstrad. Peale eelnimetatute võib muidugi teeks kasutada kuivatatud õunu ja õunakoori, kellel neid eelmisest aastast varutud.

Lisaks eelnimetatutele võib kasutada tee asemel vee maitsestamiseks marjamahlu. Mahlajoogiks sobivad väga hästi just hapukate marjade mahlad, eeskätt punasesõstra ja jõhvika mahl. Väga hea kõrvalmaitse saavutame punasesõstra mahlale mustasõstra- või vaarikamahla lisades. Mahlajoogike võib kasutada peale tavalise sooja tee ka külma, mis eriti maitsev suvisel palaval ajal.

Maanoorteringide tegevusest.

Maanoortepäevad Valgamaal ja Pärnumaal.

Pühapäeval, 2. juunil peeti Valgas maakondlik noortepäev, mis kujunes suursündmuseks arvukale maanoorte perele.

Väliseestlased (läti eestlased) olid saabunud enamikus Valka juba laupäeval ja võtsid osa õhtul pärast noortepäeva toimunud väliseestlaste päevast „Säde“ saalis. Pidustuste puhul oli linn lipuehtes.

Kell pool 11 algas „Säde“ aias vabaõhujumalateenistus 12 maanoorte lipu õnnistamisega ja üleandmisega. Vaimuliku talituse pidasid praost J. O. Lauri, õpetaja A. Tammik ja preester Johan Melts. Järjnesid kõned.

Suurem maanoortepäev peeti pühapäeval, 9. juunil Pärnus, millest ühes noortega võtsid osa u. 3.000 inimest. Peoväljakule olid toodud õnnistamiseks kõik Pärnumaa maanoorte lipud. Peale vaimulikku talitust esines siseminister peokõnega.

Võistlusest osavõtunile jagati auhinna ja diplomeid.

Võru-Rõuge õppelaager.

Maanoorte suvises töökavas ettenähtud õppelaagrite sarjas toimus 8. ja 9. juunil Väimela põllunduskeskkooli juures Võru ja Rõuge konventide maanoortepäeva õppelaager, millest võttis osa üle 120 maanoore. Laager õnnestus kõigiti ja Väimelast lahkujad võtsid kaasa paremad muljed.

Laagri juhtkonda kuulusid laagri vanemana — õp. H. Narusk ja maakonsulent Mikk ja kons. Sprenk, kuna lõkke korraldas A. Pihlapuu. Rahvataantse õpetas prl. Pajus Tallinnast, kanakasvatust käsitas prl. Rätsep, kuna mitmesuguste küsimuste kohta seletusi andsid koolijuhataja P. Kitsberg ja H. Narusk.

Laagri jooksul peeti rohkesti omavahelisi võistlusi, näit. lüpsis, kartulikooremises, kõnes, veistehindamises jne. Kõnevõistluse parimateks osutusid Rõuge konvendist A. A l l a s ja Võru konvendist L. J ä r v.

Pühapäeva õhtupoolikul lahkusid laagrist osavõtjad Väimelast.

Nasva maanoorte tööst.

Nasva maanoortering on korraldanud möödunud tegevushooajal mitmeid kursusi, nagu keedu- ja naiskäsitöö kursused, on peetud loenguid aiandusest, võimlemisest, rahvatantsudest ja ujumisest. Talve jooksul on korraldatud 3 tee ja kaks peoõhtut. Üldse on peetud 9 juhatuse ja 22 üldkoosolekut. Nasva maanoortel on kavatsus muretseda oma ringile lipp ja osa võtta Saaremaa Maanoorte suvipäevadest Kuresaarest 15. ja 16. skp.

Võidupühal korraldatakse võidutule vastuvõtt ja sama päeva õhtul vabas õhus lõkgetule ääres Võidupüha pidustused, 25.—28. juunini korraldatakse ujumise kursus Nasva jões ja võetakse osa üleriigilistest maanoorte suvipäevadest Tallinnas 3.—4. aug., kus esineatakse ka naisvõimlemises.

Ringi juhatuses on: Almi Laht esinaine, Nasta Kaasik abiesinaine ja varahoidja, Salme Laid sekretär ja Arseni Randalaine laekur. Iseloomustavaks ringi koosseisu kohta võiks mainida, et ring koosneb 25 nais- ja ainult 4 meesliikmest. Nasva maanoortering on tegutsenud elujõulisena tema asutamisaastast 1932. kuni tänaseni.

Antslas pühitseti lippusid.

Pühapäeval, 9. juunil peeti Antslas, kohaliku Põllumeeste Seltsi aias Antsla konvendi maanoorteringide lippude õnnistamist ja külvipüha.

Pidustused algasid külaliste vastuvõtmisega Antsla Põllum. Seltsi aias. Külalistele ütles tervitusi kaks rahvarõivas tütarlast ja andsid neile lilli. Järgnes külvipeo jumalateenistus ja maanoorte lippude õnnistamine. Jumalateenistusel teenisid õp. Ives ja preester Kraav. Pühitsetud konvendi maanoorte ühenduse, Kaika, Kõrgepalu, Kurenurme, Vaabina ja Lusti maanoorteringide lipud andis konvendi esimees K. Lüüs üle Võru maavanemale ja palus neid edasi anda konvendi maanoortevanemale ja ringivanemale. Maavanem tervitas maanoori lippude saamisel ja luges ette lipu-töötuse, mida kõik ringivanemad kordasid. Seejärel anti lipud üle. Põllutöökoja direktori kõnele järgnesid Antsla Kodumajanduskooli naiskooori laulude ettekanne A. Udrase juhatusel.

Löödi väga rohkesti naelu vastpühitsetud lippude vardasse. Rahvatantsude järele lõppesid pidustused aias.

Nüüd algas maanoortel lippudega ja orkestriga rongkäik Vabadussõja kangelaSte mälestussamba juurde. Maanoorte nimel asetas elavaist lilledest pärja mälestussambale konvendi esimees K. Lüüs. Ausamba juures oli maanoorte auvalve. Pidustuste lõppsõna ütles maatulunduskonsulent M. Volt. Pidustustest võttis osa üle 700 inimese.

Simuna maanoorte õppelaager.

Simuna maanoorte ühenduse korraldusel peeti 2. maanoorte õppelaager 7.—9. juunini Avanduse põllunduskooli ruumides. Halvast ilmast hoolimata oli osavõtt laagrist elav — noori oli koos 130. Laagri vanemaks oli Simuna maatulunduskonsulent E. Leito.

Põllumajandusliikudel võistlustel selgitati konvendi meistrid, kelledeks tulid: lüpsivõistlusel — Lembit Mõtuste (Käru), kuna teise auhinna saavutasid Juta Jõesaar (Kaavere), Else Turming (Rohu) ja Helene Vahemets (Laekvere).

Künnivõistlusel: 1. Elmar Princken (meister), 2. K. Saluri, 3. A. Aasa. Kraavikaevamise võistlusel: 1. K. Pohlak (meister).

Kõnevõistlusel: 1. V. Klaaving, 2. A. Riispapp, 3. E. Tooming. Põllumajandusliku takitusjooksu võitis Tammiku maanoortering, kes ka kergejõustikus osutus parimaks.

Laagri lõppedes siirdusid noored ronghägigus Simuna alevikku külvipüha aktusele.

Suure rahvahulga osavõtul algas külvipüha aktus, kus õnnistati Kaavere-Koila, Laekvere ja Rohu maanoorteringide lipud.

Samal ajal toimus ka maanoorte talviste tööde näitus. Väljapanekuid oli rohkesti, kusjuures eriti välja paistsid Koila-Kaavere, Käru ja Rohu maanoorte ringid. Eriti rikkalik oli väljapanek tütarlaste käsitööde osas. Meeskäsitöö alal oli väljapaistvam E. Tominga (Rohu mnr.) poolt valmistatud haudumismasin, milline mahutab 200 muna ja töö korralikkuse poolest ei erine sugugi müügilolevatest masinatest. Sama maanoorte poolt oli välja pandud viiul ja kannel. Näitusel mängisid ka kaks noorte poolt valmistatud raadioaparaati.

Varudi maanoorte hea start.

Varudi maanooring on ringivana A. Trestipi ja esimehe J. Rätsepa juhtimisel asunud hoogsalt tegutsema. Ring korraldab aianäädus, ja mesindus-päeva, millest võtsid osa peale ringi liikmete veel paljud vanemad põllumehed. Ringi poolt korraldatud metsapäeval istutati mitutuhat männitaimet. Praegu on Varudi maanooringil puude taimelava rajamine käsil. Ringi liikmed lahendavad ka koduseid tööülesandeid, paljud noored soetavad omale tõukamu jne. Maanoorte õppelaagrist, mis peetakse Arknal, tahetakse rohkearvuliselt osa võtta. Ringi algatusel korraldatakse juunikuus värvimiskursus. Juuni lõpul on ettenähtud õppekäik kultuurheinataimede tundma õppimiseks ja juulikuus huvimatku Viru rannikule. Sügisel tahetakse esineda maakondlikul näitusel, milleks tehakse pidevalt ettevalmistusi. Terve liikmeskonnaga tahetakse võtta osa üleriigilistest maanoorte suvipäevadest. Augustikuus korraldatakse sissekeedu ja marjamahla valmistamise kursusi ja hinnatakse suviseid tööülesandeid.

Kuldre mn-ring töötab edukalt.

Kuldre Maanooring korraldab möödunud tegevusaasta jooksul hulk põllumajandusliku sügava kõnekoosolekuid ja referaatõhtuid, ekskursiooni Võrumaa vaatamisväärsustesse kohtadesse ja eeskujulikumatessse talunditesse.

Võttis osa üleriigilikest võistlustest heinaseemne-, kanakasvatuse ja seemneviljapuhtimise alal, omandades ühtlasi ringi jäädavaks omanduseks viljapuhtimisaparaadi „Priimus“, mille väärtus 65 krooni.

Peale eelmainitud ürituste korraldab ring veel hulk ringivahelisi töde võistlusi auhindadele. Erilist tähelepanu väärib ka rahvatantsu-rühm prl. S. Vaasa juhtimisel, mis on Antsla konvendi parim. Seni ringi esimeheks oli Alfred Jõesaar, kes lahkus ringi juhatusest terviselikel põhjusil, uueks esimeheks valiti Alfred Vaasa.

Lüganuse noorte võimeid auhinnati.

Lüganuse konvendi maanoorte laagrist võttis osa umbes 100 noort ning laagri toimus Lüganuse kodutööstuskooli juures. Noortele peeti loenguid põllumajanduse ja kodumajanduse aladelt, demonstreeriti lehmajämsmist, hobuserakendamist jne. Lektoriteks olid konsulent E. Maidra, Lüganuse kodutööstuskooli õppejõud, instruktor E. Kello j. t. Laagrist osavõtjatele demonstreeriti ka kitsasfilmi, milles muuseas näidati Peresaare uudisasunduse eluolu. Laagris korraldati konvendi meistri nimele lüpsijäms ja kõnevõistlused ja põllumajanduslik takistusjooks.

Õppelaagris toimunud võistlustel omandasid kohti ja anti auhindu järgmiselt:

Lüpsivõistlustel II auhind ja II kl. lüpsimärk — Mahta Kukkk, Meeri Saarest, Jutta Sibrits, Marta Innos, Loreida Kohver ja Anni Lõoke. III auh. Sulev Kaivoja, Johannes Vanatalu, Marta Toomel, Endla Tamm. Esikohale tulija Mahta Kukkk kuulub Lüganuse maanooringi.

Kõnevõistlusel omandasid järjekorras kohti: Loreida Kohver — Lüganuse m-n. ring, Johannes Kangro — Savala n-ühing, Anni Lõoke — Lüganuse m-n. ring, Mart Tarum — Tarumaa m-n. ring, Karl Klaus — Erra m-n. ring, Marta Lümat — Oandu m-n. ring.

Põllumajanduslikus takistusjooksus tuli esikohale Lüganuse maanooringi meeskond koosseis Johannes Vanatalu, Endel Lütt ja Sulev Kaivoja, teiseks Savala noortehing, kust võistlesid Johannes Kangro, Mart Varem j. t.

Peale nimetatute näitasid head aega jooksus ja töös Mart Tarum — Tarumaa ring, Bernhard Rego — Oandu ring, Verner Teetlaus — Kestla ring, Karl Klaus — Erra ring, 60 m jooksupäms tulid paremuselt kohtadele Johannes Vanatalu — Lüganuse ring, Mart Tarum — Tarumaa ring, A. Saar — Sonda ring.

Hobuserakendamise demonstratsioonis esines Mart Tarum — Tarumaalt. Peale töödevõistluste toimus laagris lüpsikursus ja looma puhastamise näitetöö. Võimlemise ettekandeid ja rahvatantsu juhatasid pr. ja hra Tõked Tallinnast.